

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

W., dnia 25 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu XI Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Wojciech Wojnar

Protokolant: Agnieszka Peregudów

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 maja 2016 r. we W.

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o.

przeciwko M. M.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od strony powodowej (...) sp. z o.o. na rzecz pozwanego M. M. kwotę 738 zł brutto tytułem zwrotu kosztów postępowania – kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu przez adw. M. D..

UZASADNIENIE

Na podstawie przeprowadzonych dowodów Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. i powiązana z nią personalnie (składem zarządu, w tym osobą R. S.) (...) sp. z o.o., prowadząc działalność telemarketingową, zatrudniały na podstawie umów zlecenia pracowników na podstawie umów, w umowach zastrzegając kary umowne. W myśl § 8 ust. 1 tych umów w przypadku, gdy zleceniobiorca nie wykona czynności będących przedmiotem umowy, lub nie wykona ich w uzgodnionym ze zleceniodawcą terminie lub wykona je nienależycie – zapłaci na rzecz zleceniodawcy karę umowną w wysokości 50 zł za każdy przypadek niewykonania lub naruszenia postanowień umowy, niewykonania jej w terminie lub nienależytego wykonania powierzonych czynności, czy też naruszenia postanowień niniejszej umowy. Zleceniobiorcy zobowiązywali się również (§ 8 ust. 2 umowy) do zapłaty na rzecz zleceniodawcy kary umownej

w wysokości 2.000 zł w każdym przypadku gdy: nie przystąpi do szkolenia produktowego i technik telemarketingowych w terminie dwóch tygodni od dnia podpisania umowy, nie zakończy tego szkolenia w ustalonym terminie, nie przystąpi do wykonywania zleconych czynności zgodnie z instrukcją szkoleniową w terminie trzech dni od daty zakończenia szkolenia (potwierdzonego pisemnym dyplomem/zaświadczeniem), ujawni w jakikolwiek sposób osobom trzecim jakiegokolwiek warunki oraz postanowienia umowy oraz warunki formalno-finansowe współpracy ze zleceniodawcą, nie zrealizuje co najmniej 80% uzgodnionego przez strony czasu świadczenia usług w każdym miesiącu kalendarzowym obowiązywania umowy. Stosownie do § 9 ust. 1 umowy strony umowy były uprawnione do rozwiązania umowy z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia; przy czym okres jednomiesięczny to minimum 22 dni robocze realizacji zlecenia. W każdym przypadku odstąpienia od umowy przez zleceniobiorcę lub też gdy rozwiązanie umowy przez zleceniobiorcę nastąpi bez zachowania okresu wypowiedzenia lub też zleceniobiorca porzuci realizację zlecenia będzie zobowiązany do zapłaty zleceniodawcy kary umownej w wysokości wskazanej w § 8 ust. 1 i 2 umowy w terminie siedmiu od daty stwierdzenia przez zleceniodawcę wskazanych okoliczności (§ 9 ust. 3 umowy).

Zgodnie z umową i załącznikami nr 1 i 2 wynagrodzenie przysługiwało wyłącznie w przypadku realizacji minimalnego czasu połączeń telefonicznych lub w przypadku zrealizowania określonej wielkości sprzedaży w danym okresie rozliczeniowym.

Treść umów, obowiązki zleceniobiorców, system ustalania wysokości wynagrodzenia, rodzaj wykonywanej pracy i ustalone w umowie normy minimalne świadczenia usług powodowały, że należne zleceniobiorcy wynagrodzenie – mimo znacznego nakładu pracy – albo w ogóle nie było naliczane albo było bardzo niskie (300-500 zł miesięcznie), albo aktualizował się po stronie zleceniobiorcy obowiązek zapłaty kary umownej za naruszenie umowy, w tym niezrealizowanie czasu świadczenia usług.

Zleceniobiorcy byli m.in. informowani o możliwości wypowiedzenia umowy w drodze elektronicznej, a w przypadku takiego wypowiedzenia byli obciążani karą umowną za porzucenie realizacji zlecenia.

(dowód: - zeznania K. K., protokół rozprawy z 19.05.2016 r.;

- zeznania D. K., protokół rozprawy z 19.05.2016 r.;

- zeznania M. K., protokół rozprawy z 19.05.2016 r.;

- zeznania M. Ś., k. 223-226;

- zeznania J. K., k. 130-131v;

- zeznania J. J., k. 131-132;

- dokumenty zawarte w aktach SR Wrocław-Fabryczna, sygn. akt XI C 1364/13, a w tym:

pisma procesowe stron, k. 2-3, 93-96 akt XI C 1364/13,

umowa zlecenia, k. 11-12 akt XI C 1364/13,

nota obciążeniowa, k. 14 akt XI C 1364/13;

- dokumenty zawarte w aktach SR Wrocław-Fabryczna, sygn. akt XI C 2043/13, a w tym:

pisma procesowe stron, k. 2-3, akt XI C 2043/13;

umowa zlecenia, k. 11-13, 23-26 akt XI C 2043/13.

nota obciążeniowa, k. 14 akt XI C 2043/13,

- dokumenty zawarte w aktach SR Wrocław-Fabryczna, sygn. akt XI C 1641/13, a w tym:

pisma procesowe stron, k. 2-3, 24-27, akt XI C 1641/13

umowa zlecenia; k. 11-12 akt XI C 1641/13

nota obciążeniowa, k. 13 akt XI C 1641/13;

- dokumenty zawarte w aktach Prokuratury Rejonowej Wrocław-Stare Miasto, II Ds 370/13, a w tym:

zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa – k. 4-6, 14-18, 38, 50-56, 79-81, 128-134, 170-172

umowy zlecenia. K. 7-10, 39-40, 82-84, 139-142, 173-176

noty obciążeniowe k. 11, 46, 101-102; 148, 181

- nagranie rozmowy J. H. z A. K. i N. L., k. 294;

- przesłuchanie pozwanego, protokół rozprawy z 19.05.2016 r.)

W dniu 8 marca 2012 r. M. M. zawarł z (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. umowę zlecenia, na mocy której zobowiązał się do samodzielnego wykonywania czynności w zakresie kompleksowej obsługi klientów biznesowych zleceniodawcy poprzez opracowywanie korespondencji, wysyłkę poczty elektronicznej, przeprowadzanie ankiet, sprzedaż produktów, aktualizację oraz wprowadzanie danych, kontakt telefoniczny z klientem, windykacje zaległości płatniczych, doradztwo wobec klientów zewnętrznych.

Umowa została zawarta na okres sześciu miesięcy i weszła w życie z dniem jej podpisania.

W umowie strony postanowiły, że samodzielne wykonywanie czynności nastąpi po odbyciu szkolenia wstępnego w terminie ustalonym przez zleceniodawcę.

Zgodnie z umową (§ 4) zleceniodawca za prawidłowe wykonanie czynności po przyjęciu wykonanego zlecenia zapłaci zleceniobiorcy wynagrodzenie odpowiadające sumie wykonanych czynności zgodnie z warunkami wskazanymi w załącznikach nr 1 bądź nr 2, którego zleceniobiorca dokona każdorazowo po zakończeniu miesięcznego okresu obrachunkowego.

W myśl § 8 ust. 1 umowy w przypadku, gdy zleceniobiorca nie wykona czynności będących przedmiotem umowy, lub nie wykona ich w uzgodnionym ze zleceniodawcą terminie lub wykona je nienależycie – zapłaci na rzecz zleceniodawcy karę umowną w wysokości 50 zł za każdy przypadek niewykonania lub naruszenia postanowień umowy, niewykonania jej w terminie lub nienależytego wykonania powierzonych czynności, czy też naruszenia postanowień niniejszej umowy. Zleceniobiorca zobowiązał się również (§ 8 ust. 2 umowy) do zapłaty na rzecz zleceniodawcy kary umownej w wysokości 2.000 zł w każdym przypadku gdy: nie przystąpi do szkolenia produktowego i technik telemarketingowych w terminie dwóch tygodni od dnia podpisania umowy, nie zakończy tego szkolenia w ustalonym terminie, nie przystąpi do wykonywania zleconych czynności zgodnie z instrukcją szkoleniową w terminie trzech dni od daty zakończenia szkolenia (potwierzonego pisemnym dyplomem/zaświadczeniem), ujawni w jakikolwiek sposób osobom trzecim jakiegokolwiek warunki oraz postanowienia umowy oraz warunki formalno-finansowe współpracy ze zleceniodawcą, nie zrealizuje co najmniej 80% uzgodnionego przez strony czasu świadczenia usług w każdym miesiącu kalendarzowym obowiązywania umowy.

Stosownie do § 9 ust. 1 umowy strony są uprawnione do rozwiązania umowy z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia. Przez okres jednomiesięczny strony rozumieją minimum 22 dni robocze realizacji zlecenia. W skład okresu zlecenia nie wlicza się okresu, w którym zleceniobiorca faktycznie nie realizował przedmiotu zlecenia bez względu na przyczyny oraz uzasadnienie braku realizacji zlecenia (w tym okresu chorobowego, przerw w realizacji zlecenia oraz wszelkich innych dni, w których zleceniobiorca nie realizował przedmiotu zlecenia) z zastrzeżeniem, iż wypowiedzenie umowy może nastąpić dopiero po pierwszych trzech miesiącach realizacji zlecenia. Wypowiedzenie pod rygorem nieważności powinno być w formie pisemnej ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego (§ 9 ust. 2 umowy). W każdym przypadku odstąpienia od umowy przez zleceniobiorcę lub też gdy rozwiązanie umowy przez zleceniobiorcę nastąpi bez zachowania okresu wypowiedzenia lub też zleceniobiorca porzuci realizację zlecenia będzie zobowiązany do zapłaty zleceniodawcy kary umownej w wysokości wskazanej w § 8 ust. 1 i 2 umowy w terminie siedmiu dni od daty stwierdzenia przez zleceniodawcę wskazanych okoliczności (§ 9 ust. 3 umowy).

(dowód: - umowa zlecenia, k. 5;

- korespondencja elektroniczna, k. 32-33;

- zeznania G. J., k. 132;

- przesłuchanie pozwanego, protokół rozprawy z 19.05.2016 r.)

M. M. po zawarciu umowy przystąpił do szkolenia. Ponieważ dom, w którym odbywało się szkolenie nie był przystosowany do pracy i przeprowadzania szkoleń, nie działało w nim ogrzewanie i było zimno, M. M. nabrał wątpliwości co do profesjonalizmu zleceniodawcy, które próbował wyjaśnić.

Wobec niemożności skontaktowania się z osobami decyzyjnymi we (...) Sp. z o.o. celem wyjaśnienia wątpliwości, M. M. przerwał szkolenie.

(dowód: - zeznania M. Ś., k. 223-226;

- zeznania J. J., k. 131-132;

- korespondencja elektroniczna, k. 34;

- zeznania J. H., k. 16 akt I Cps 22/14;

- przesłuchanie pozwanego, protokół rozprawy z 19.05.2016 r.)

W dniu 27 marca 2012 r. (...) Sp. z o.o. wystawiła adresowaną do M. M. notę obciążeniową o treści „(...) w związku nie wywiązywaniem się z umowy zlecenia (...) zawartej w dniu 8 marca 2012 r. obciążamy Pana na podstawie § 8 pkt 2 przywołanej umowy karą umowną w wysokości 2000,- zł (...)”.

Jednocześnie pismem z tego samego dnia (...) sp. z o.o. zawiadomiła M. M., że wierzytelność objęta notą w dniu 2 kwietnia 2012 r. została przelana na rzecz (...) sp. z o.o.

(dowód: - nota obciążeniowa, k. 6;

- zawiadomienie wraz z potwierdzeniem odbioru, k. 6v-7)

W dniu 27 marca 2012 r. (...) sp. z o.o. zawarła z (...) sp. z o.o. umowę przelewu wierzytelności, na mocy której (...) sp. z o.o. przelała wierzytelność wynikającą z noty obciążeniowej na (...) Biuro (...) sp. z o.o

W dniu 10 kwietnia 2012 r. (...) sp. z o.o., za które działał prezes zarządu J. H., zawarło z (...) sp. z o.o., w imieniu którego działał również J. H.

i R. S., umowę, na mocy której (...) sp. z o.o. przelało na (...) sp. z o.o. wierzytelność wynikającą z noty obciążeniowej z dnia 27 marca 2012 r.

(dowód: - umowy przelewu, k. 8-9)

W dniu 27 marca 2012 r. (...) sp. z o.o. wezwało M. M. do zapłaty kwoty 2.000 zł wynikającej z noty obciążeniowej.

(dowód: - wezwanie do zapłaty, k. 10)

Pismem z dnia 25 września 2012 r. M. M. złożył oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, wskazując, że był przeświadczony, iż zawiera umowę z (...) sp. z o.o.

(dowód: - oświadczenie wraz z potwierdzeniem nadania, k. 35-36)

Powyższe ustalenia Sądu znajdują uzasadnienie we wszystkich przeprowadzonych dowodach, które zostały powołane przy ustalaniu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. Dokonując ustaleń Sąd pominął dowód z zeznań K. S., A. K., N. L. wobec nie wskazania adresów tych świadków przez strony i cofnięcia wniosku przez pozwanego. Sąd pominął też dowód z przesłuchania prezesa zarządu strony powodowej wobec jego niestawiennictwa na rozprawie bez usprawiedliwienia. Ustalając stan faktyczny Sąd za niewiarygodne uznał twierdzenia R. S. z uwagi na ich niekonsekwencję i ich sprzeczność z pozostałym materiałem dowodowym. Wskazać należy,

że w postępowaniu karnym R. S. podał, że koszt szkolenia wynosił 1500-2000 zł. Tymczasem słuchany w toku niniejszego postępowania koszt ten określił na kwotę 5000-6000 zł, przy tym kwota ta nie wynika z żadnych dokumentów i jest ona gołosłowna.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Żądanie powoda znajduje swoje uzasadnienie w brzmieniu art. 483 § 1 k.c. i 484 k.c. W myśl art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Zgodnie z art. 484 k.c. w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody.

W niniejszej sprawie bezsporne jest to, że strony wiązała umowa zlecenia o treści przytoczonej w części uzasadnienia zawierającej ustalenia faktyczne. Bezsporne też było, że pozwany nie ukończył szkolenia zorganizowanego przez stronę powodową wobec utraty zaufania do zleceniodawcy. Sporów nie budziło również to, że na podstawie art. 8 pkt 2 umowy strona powodowa obciążyła pozwanego karą umowną w wysokości 2.000 zł.

Spór stron dotyczył prawa powoda do naliczenia kary umownej.

Odnosząc się do spornej kwestii wskazać przede wszystkim należy, że strona powodowa nie wykazała, że przysługuje jej legitymacja czynna w niniejszej sprawie. Otóż, zważyć należy, że umowę przelewu między (...) sp. z o.o. a stroną powodową zawarł w imieniu obu stron J. H.. Tymczasem stosowany odpowiednio w takich sytuacjach (tj. w sytuacji gdy dwie strony umowy osoby prawne reprezentuje ta sama osoba) art. 108 k.c. stanowi że pełnomocnik nie może być drugą stroną czynności prawnej, której dokonywa w imieniu mocodawcy, chyba że co innego wynika z treści pełnomocnictwa albo że ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy. Przepis ten stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy pełnomocnik reprezentuje obie strony. W niniejszej sprawie przeniesienie praw (wierzycielności) może naruszać interesy mocodawców, tj. spółek obu stron umowy. Tym samym, z uwagi na brak dowodów przeciwnych, wskazane wyżej umowy należało uznać za sprzeczne z art. 108 k.c., tj. nieważne.

Za nieważne uznać należy również postanowienia umowne przewidujące kary umowne zawarte w art. 8 ust. 1 i 2 umowy. Zeznania świadków, dokumenty zgromadzone w postępowaniu karnym, a także dowód z nagrania rozmowy z J. H. prowadzą do wniosku, że (...) sp. z o.o. z kar umownych uczyniła źródło dochodu. Umowy były tak konstruowane, że nawet należyta ich realizacja – jak wynika z zeznań świadków, w tym J. K. – uniemożliwiała uzyskanie godziwego wynagrodzenia, a każde nawet niewielkie uchybienie jej postanowieniom, np. obiektywna niemożność zrealizowania norm czasu pracy, próba rozwiązania umowy, aktualizowały obowiązek zapłaty kary umownej niewspółmiernie wysokiej do uzyskanego wynagrodzenia. W świetle zgromadzonego materiału dowodowego kary umowne nie służyły zabezpieczeniu należytego wykonania umowy, lecz miały być źródłem dochodu (...) sp. z o.o. i powiązanych z nią personalnie innych spółek. Wskazać należy, że warunki szkolenia i pracy były niekorzystne dla zleceniobiorców, więc wcześniej lub później podejmowali oni próby zakończenia stosunku zlecenia, co skutkowało obciążaniem ich karami umownymi, których wysokość była niewspółmierna do możliwości do uzyskania wynagrodzenia.

Powyższe oznacza, że przewidziana w tych postanowieniach umowy kara umowna była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, a zatem postanowienia te uznać należy za nieważne (art. 58 § 2 i 3 k.c.).

Zważyć też należy, że w myśl art. 746 k.c. w zw. z art. 750 k.c. dający zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Powinien jednak zwrócić przyjmującemu zlecenie wydatki, które ten poczynił w celu należytego wykonania zlecenia; w razie odpłatnego zlecenia obowiązany jest uiścić przyjmującemu zlecenie część wynagrodzenia odpowiadającą jego dotychczasowym czynnościom, a jeżeli wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, powinien także naprawić

szkodę. Przyjmujący zlecenie może je wypowiedzieć w każdym czasie. Jednakże gdy zlecenie jest odpłatne, a wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, przyjmujący zlecenie jest odpowiedzialny za szkodę. Nie można zrzec się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów.

Artykuł 746 § 3 k.c., wykluczający zrzeczenie się z góry uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów, nadaje normom przyznającym to uprawnienie charakter bezwzględnie wiążący. Strony nie mogą zatem ani w umowie, ani w późniejszej czynności prawnej, dokonywanej przed zaistnieniem przyczyny wypowiedzenia, wyłączyć uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z takiej przyczyny. Nie mogą również modyfikować kodeksowego uprawnienia do wypowiedzenia zlecenia z ważnych powodów na niekorzyść uprawnionego. Nieważne są więc postanowienia przewidujące konieczność zachowania terminu wypowiedzenia czy też zakazujące dokonywania wypowiedzenia w określonym czasie (tak trafnie P. Machnikowski (w:) E. Gniewek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz do artykułów 535-1088. Tom II, Warszawa 2004, s. 390). Przeciwnie stanowiska są sprzeczne z wyraźnym brzmieniem przepisu, jak i istotą umowy zlecenia lub o świadczenie usług opartych na wzajemnym zaufaniu stron stosunku prawnego. Nakazywałyby one bowiem kontynuowanie realizacji zlecenia choćby przez okres wypowiedzenia mimo istnienia ważnych powodów do jego rozwiązania np. niewypłacalności zleceniodawcy, uzasadnionej utraty zaufania w uczciwość strony umowy, stan zdrowia przyjmującego zlecenie.

Odnosząc te rozważania do okoliczności niniejszej sprawy zaznaczyć należy, że wskazany w umowie termin wypowiedzenia, jak i zakaz wypowiedzenia umowy w terminie 3 miesięcy realizacji umowy, przy uwzględnieniu unormowanego w umowie sposobu liczenia okresu wypowiedzenia i wysokości kar umownych za naruszenie tych przepisów, skutkują uznaniem ww. postanowień za nieważne – z uwagi na sprzeczność z ustawą - w zakresie, w jakim dotyczą wypowiedzenia umowy z ważnych przyczyn. W ocenie Sądu niewątpliwie postanowienia te ograniczają, a nawet uniemożliwiają de facto zleceniobiorcy, wypowiedzenie umowy z ważnych przyczyn.

W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że pozwany wypowiedział umowę z ważnego powodu (jakim jest utrata zaufania do zleceniodawcy) per facta concludentia. Nie kontynuując szkolenia jednoznacznie wyraził swoją wolę zakończenia stosunku prawnego zlecenia, co potwierdził składając oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli.

Przyjęcie, że wiążąca strony umowa została rozwiązana z ważnych powodów, oznacza, że stronie powodowej nie przysługuje roszczenie z tytułu kary umownej wskazanej w § 8 ust. 2 umowy. Inna interpretacja wskazanego postanowienia umownego byłaby sprzeczna z art. 746 § 2 i 3 k.c. W myśl art. 746 § 2 k.c. gdy zlecenie jest odpłatne, a wypowiedzenie nastąpiło bez ważnego powodu, przyjmujący zlecenie jest odpowiedzialny za szkodę. A contrario, **przy odpłatnym zleceniu przyjmujący zlecenie nie jest odpowiedzialny za szkodę, gdy wypowiedzenie nastąpiło z ważnych przyczyn.** W konsekwencji przyjmujący zlecenie nie jest odpowiedzialny również za zapłatę kary umownej (art. 483 k.c.), będącej surogatem odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania niepieniężnego (wyrok SA w Białymstoku z dnia 28 lipca 2005 r., I ACa 368/05, OSAB 2005, nr 3, poz. 3). Kara umowna ma bowiem na celu naprawienie szkody poniesionej przez wierzyciela na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (wyrok SN z dnia 17 czerwca 2003 r., III CKN 122/01).

Tym samym powództwo należało na podstawie powołanych przepisów oddalić.

Powyższego nie podważają zarzuty pozwanego, że umowę z (...) sp. z o.o. zawarł pod wpływem błędu, twierdzenia te nie zostały bowiem w sposób skuteczny udowodnione.

Rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w pkt. II wyroku Sąd oparł na brzmieniu art. 98 k.p.c. i art. 29 ust. 1 ustawy - Prawa o adwokaturze oraz § 2, § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat z opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zasądając od strony powodowej na rzecz pozwanego koszt wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu wysokości 738 zł brutto.